

„Soča“ izhaja vsak petek in velja za pošto prejemano ali v Gorici na dom dobljana:

Vse leto 1.50
Pol leta 1.00
Četrt leta 0.75

Pri oznanilih in prav tako
se plačuje za navadno dostopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 " " " " 2 " "
6 " " " " 3 " "

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici, blizu „treh kron“, na starem trgu; in nunski ulici; v Trstu v tobakarnici: Via della caserma št. 3 in v Ajdovščini pri trgovcu g. Dolencu.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soče“ na Korenjski v Šticia - vi hiši št. 10 II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Dolalcem in drugim nepremočnim se naročnina sniža, ako se oglase pri uredništvu.

Šolske razmere po vsem Slovenskem.

Ni davno, kar smo spregovorili besedo o šolskih razmerah na Primorskem; v pogledu na to, da se odpre kmalu zopet državni zbor, in da bo treba slovenskim poslancem na tem mestu odločno postaviti se nasproti sedanji vladi, ne bo odveč, ako se ozremo gledé na šolstvo po vseh pokrajinah slovenskih.

Znano je, da se koroškim Slovencev najhujše godi; v prvi vrsti jim žuga pogin po šolah, ki so popolnem potujčene. Koroški Nemci Slovencev več ne poštevajo, drugi Nemci pa že dalj časa mislijo, da „Windisch“ so bivali sicer nekdanj po Koroškem, ali da zdaj jih ni več. Po takem bi imel prav oni g. vit. Moro, ki je trdil v drž. zboru, da na Koroškem Slovencev se ne godé nikakoršne krivice. On je prejel ko ne hotel svetu naznanjati: Slovencev po nemških pojmihi ni na Koroškem več; torej se jim tudi krivice goditi ne morejo. Isti vit. Moro pa vendar dobro vé, da živi na Koroškem še tretjina Slovencev vsega prebivalstva; on upa samo, da jih kmalu več ne bo. Na to dela zlasti šolska gosposka na Koroškem. Na Koroškem je dež. šolski svet popolnem nemšk; med njegovimi udi je edin Slovenec č. g. Müller, ki ima pa nalogo samo cerkev zastopati. Ako se spominjamo na dež. š. svet na za Goriško kjer se za Slovence nikdar nič ugodnega ne ukrene, da si šteje vendar nekaj udov slovenske kivi, potem utegnemo brez težav sklepati, da koroški dež. š. svet nima nikdar srca za slovensko šolo. Ni čudo torej, ako je imenovan slovenaophag vit. Moro v 14. seji kor. dež. zbora stavil ta-le predlog: „Deželni zbor koroški izreka c. k. dež. šolskemu svetu, posebno pa njegovim izvršujočim udom svoje priznanje, za pot, po kateri je isti šolske postavbe interesum in zahtevam vsega (?) prebivalstva dozdej izvrševal“. Čuditi se ni takim pr-dlogom, ki prihajajo od najhujših naših nasprotnikov; čuditi se je vladnemu zastopniku, ki, kakor je videti, še vé ne, kaj v taki zahvali tiči. Dež. predsednik g. Schmidt-Zabierow se je namreč v imenu dež. sveta zahvalil na navedeno zaupnico ter obljubil, da hoče dež. š. svet tudi zanaprej delovati v enakem z mislu. Torej dež. š. svet hoče kor. Slovence tudi zanaprej germanizovati, kakor dozdej. Istemu dež. š. svetu so na Koroškem podrejeni okr. š. sveti, katerim na čelu so ali popolnem Nemci ali pa potujčeni Slovenci, in kar je najhujše, Koroška šteje tri okr. š. nadzornike, ki so bili nekdanj slovenski narodnjaki, ki

so pa zdaj pravi renegatje. Taki nadzorniki so pravi paše, katerim se na milost in nemilost uklanjajo učitelji, tudi ko bi bili drugače narodnega duha. Ali na Koroškem se učiteljem, ki podučujejo slovensko mladino, ni treba več tujčiti in porenegatiti, ker niso bili narodno nikdar izrejeni. Oni so izrejeni v nemškem duhu, in edina moč, ktera se ozira v njih na Slovence, je sovraštvo do vsega, kar je samo v rodu s slovensčino. Zato se tudi tukaj ni čuditi, ako slišimo, da je eden tak učitelj apodiktsko trdil: „V 50 letih mora Koroška nemška biti.“ Ti učitelji podučujejo slovensko mladino na ljudski šoli na Koroškem. Slovenščine se nikdar niso učili, ker učiteljska pripravnišnica na Koroškem ne šteje niti enega slovenskega profesorja. Za slovensčino je tu nastavljen star učitelj, ki ni bil nikdar izprašan, in šolske izpraševalne komisije so zopet samo iz nemških udov. Kandidat, ki bi hotel po drugi poti izuriti se v slovensčini, bi torej še prilike ne imel, da bi ga izprašali.

Učitelji torej ne znajo sami slov. jezika, in vendar slovensko mladino podučujejo. Zato pa so veseli, da dež. š. svet daje take š. ukaze, vsled katerih se morejo otroci učiti že v 1. razredu samo v nemškem jeziku. Prve tedne jih učé namreč nekoliko slovenske črke spoznavati, potem pa nadaljujejo prek in prek v vseh razredih samo v nemščini vse predmete. Vsled tega otroci v viših razredih ljudske šole pozabijo še brati slovenski, in kateheti na teh šolah so bili prisiljeni pritožiti se pri škotijstvu v Celovcu, da otroci ne znajo brati slovenski in torej tudi ne učiti se krščanskega nauka iz slov. katekizma. Ta dokaz je najhujši proti onim, ki se drznejo trditi, da koroškim Slovencev se ustavno nobena krivica ne godi! In dež. zbor koroški je dež. š. svetu zahvalo izrekel za tako postopanje proti Slovencev, in dež. predsednik je naglo in javno povedal, da dež. š. svet bo tudi zanaprej takó deloval! Pojasnil za ta del ni več potreba.

Štajerska dežela nima za Slovence boljše vlade, nego je sedanja za Slovence na Primorskem. Samo dosledno je torej, da ima ta pokrajina dva dež. š. nadzornika, ki ne znata ne slovensčine, niti je ne priznata Slovencev tam, kjer bi morala gospodovati vsled pedagoških zakonov. Eden teh 2 nadzornikov pripoznava in izvršuje potrebo podučevanja v materinem jeziku na ljudski šoli, uli tega načela se drži samo za Nemce na nemškem štajarskem. Za Slovence mu pedagogika uarekuje že druga pravila. Samo ob sebi se ume, da dež. š. svet šteje med svojimi udi samo

Nemce. Dva okr. š. nadzornika, ki ogledujeta slovenske ljudske šole na štajarskem, sta se pokazala prava nasprotnika Slovencev tudi v tem, da zasluge slov. še takó pridnih učiteljev prezirata popolnem, in da pospešujeta edino to, kar ni slovenskega. Eden teh gospodov je še grajal slov. učitelje, da so prbirali tudi slov. knjige, in drugi okr. š. nadzornik je ob ob priliki raztrgal pred slovenskimi učenci slovensko knjižico! Nasledki za obnašanje učiteljev ljudskih šol so potem sami ob sebi umevni, ker si ne upajo drugače postopati, kakor njih glavarji, t. j. šolski nadzorniki zaukazujejo.

Na Kranjskem je tudi toliko strahovanja, da je vsled tega mnogo učiteljev pokvarjenih in takih, ki so se slovenski narodnosti izneverili. Tudi tam je znan š. nadzornik, ki je bil nekdanj menda narodnjak, zdaj pa je najhujši renegat. Dokler gospoduje tudi v dež. zboru Kranjskem nenaravna, umetno skrpana večina, v kateri sedé poleg zagrizenih nemških ustavovercev tudi slovenski renegatje, ki so se Nemcem in nemškutarjem postavili celo na čelo, ni upati, da bi se kaj pravičnega sklenilo za slovensko šolstvo. Nasprotno so poslanci nam nasprotno večine v dež. zboru Kranjskem takó predržni, da so v istem zboru ravno letos poslednje dni odločili 500 gl. iz dež. blagajnice za nemško podučevanje v ljudski slovenski šoli. Slovenska manjšina se je temu ustavljala za najveljavnejšimi razlogi, pa vse ni nič pomagalo. Na učit. pripravnišnicah krajskih podučujejo taki gospodje, ki so skoro um zgubili, ko so izvedeli, da bi se imelo nekaj predmetov podučevati v vseh razredih teh zavodov v slov. jeziku.

Na Primorskem imamo take š. nadzornike in šolske svete, kakoršna je vlada tržaška.

Eden teh nadzornikov Slovencev ni bil nikdar prijazen, in je prvotno nemškega duha, kakor njegovo ime. Drugi je sicer Slovenec, pa vendar ni toliko mogočen, da bi se naše ljudske šole za vadicami vred ne tujčile v več meri, nego se je to godilo pod prejšnjimi vladami, od katerih nismo mogli principijalno ničesar pričakovati. Pripravnišnica za učiteljske kandidate je že dolgo let v lahonskem, da ne rečemo irredentovskem gujezdu tam v Istri, v gujezdu, znanem po imenu Koper. Goriški naš poblejni dež. zbor je še letos sam svojo nejevoljo izrazil, da so naši učitelji na takó neugodnem kraj. Pripravnišnica za ženske v Gorici pa se kaže posebno varčaa v denarstvenem oziru zlasti tam, kjer bi potrebovale kandi-

LISTEK.

Potovanje o počitnicah.

Neprecenljivo je potovanje za mladino o počitnicah, kakor je tudi „Soča“ o času učencem nasvetovala, ono je živa odprta knjiga, ter prežene tesnosrčne predsodke, vzbujajo nove misli in nazore, kaže svetovno omiko, učé misliti in po vtisih življenje uravnjavati. S tem prepričanjem se sedem ódan v goriški gostilni z mojim bogatim in vplivnim stricem k mizi, pri kateri je tudi tičal novoizvoljeni deželni poslanec. Stric, ki hoče vselej tudi za visocega politika veljati širokoustno modro zine, rekoč: „Kaj mi, ubogi Slovenci—Lahi imajo bogastvo in vednost (inteligencijo) v roki, zato se spodobí njih vodstvo podpirati.“ Rad bi bil jaz strica tedaj zavrnil z onim paragrafom, ki ne podrejuje naroda narodu, ampak lepo vrsti enega poleg drugega kot enako veljavnega; a modrejše se mi je zdelo, pri tej priliki prositi ga za malo podporo, da bi mogel potovati v bogato Furlanijo, in obveljala je moja modrost ali zvijača.

Devetak stričevih čukov vtekem v žep, in jo vdarim naravnost čez Majnico v Furlanijo. Izvzemši holmček Villanova in za narod izgubljeni Mrevletov mlin v Fari, me ni zanimala do Gradiške nobena reč. Kolikor bolj sem se pomikal v enolično (monotonsko) planjavo, toliko bolj mi je bilo tesno pri srcu.

Željno ogledujem slavni Oglej, Barbano in Grado, vse mi monumentalno, kakor na mirodvoru, priča, da tukaj, kjer se zdaj vidijo upadeni črni obrazi in raste kosti, moral je prebivati nekdanj zdravjši, čvrstejši in srečnejši narod. Od tod jo nagumem proti zahodu. Hodil sem tik rodovitnega polja, ogledoval krasne vile in palače, ogibal se širokih senenih vozov, nečimernih kočij, a ničesar nisem mogel obseči s širokim in splošnim pogledom; moj um ni mogel pospeti se do tega, da bi tod narava razprostirala veliko bogastvo, ker mi je bil vid pri vsi neiznurni planoti povsod omejen po metru celó na dve, tri plante. Neugodno vreme me sili pod streho na videz bogatega kmeta, ker tukaj so gostilne zaradi prisiljene treznosti le redke muhe, torej si na drobno ogledujem omenjeno kmetijo. Na mojo pohvalo, da kmet redi lepa goveda in celo konjička na lepi kmetiji, mi tužno odgovori: „Da bi le moja lastnina bilo, a kar vidite je vse od gospoda N.. Samo to, kar tukaj na mizi leži, je od rojstva do smrti v milosti gospoda moja lastnina; konjička pa le zaradi gospode v svojo škodo redim, ker gospod me za vsako vožnjo v mesto odškoduje samo s 70 soldi za mitnice in vse druge izdatke.“ Na mizi vidim pa glavo lukovo (česnikovo) in staro suho polento.

Iz nadaljnega pogovora poizvem, da cela občina tisočeri duš je posedstvo treh velikašov, ki štejejo skup samo štirinajstero družine. Med tem me lepo vreme sopet na prosto vabi. Tesno mi je bilo v mojem demokratskem srcu; ves zamišljen štejem in premerjam

številke tisočero trpeče raje in samo štirinajst prostih, in še ti aristokratje. Bog mel to ti je tedaj oni narod, katerega vodstvo podpira in si ga želi mojštric. Pa ko bi človek zasledil tako žalostne razmere samo v eni občini! Kmet po Furlanskem ti ni kmet, ampak ubogi hlapec, ki celó življenje služi v strahu in trepetu svojemu gospodu, in mu mora odšteti toliko in toliko blaga vsako leto, naj si bo letina dobra ali slaba. O žuljih suhega, okostenelega laškega kolona se debeli in pita bogato in pomehkužene plemstvo. Hudó je tako stanje premišljevati, in še hujše se pokaže, ko človek izvé, da iz istih vzrokov vegetuje in hira ne samo naša Furlanija, ampak več ali manj vse italijansko kraljestvo, in še najbolj tam, kjer se vzdigujejo mogočna stara mcsta italijanske zemlje. Na to stran ital. narod v resnici izdihuje po rešitvi, in mu je bolj potrebna, nego „neresene“ dežele naše velike Avstrije. Pa prežalostno je v tem zamišljeni dalje ostajati; dobro je torej, da se mi oko na jasni sever upre. Tu ob solčnem zahodu občudujem lesketajoče se briske holmce (vinograde) — le više „sursum corda!“ mi veleva bogati Kolovrat in Stol, sivi Kuk in Krn, snežni Prestreljenik in oče Triglav: Pridi sem nižave sin, poglej do podnožja, kak' krepk stojim!

Zamišljen, truden in lačen prišedši v Gorico, slišim povabila k veseliam v Ipavski trg, tedaj furlanskemu bogastvu hrbet obrnem, in hajdi, z ostalimi devetaki med svoje.

Ko hladni Panovec zapustim, stopim nižé v pri-

datinje redno razvrščenega poduka raznih predmetov v slovenskem jeziku.

Kaka je vadnica za slov. dečke v Gorici, smo že ondan povedali. Kljub zabivanju nemščine bolj ali manj v vseh razredih, je morala vendar ista vadnica doživeti, da so ji poslali četrtno slov. dečkov v zopetni poduk, ko niso mogli narediti po volji sprejemne skušnje za gimnazijo. Gospodom ravnateljem srednjih šol pač ni taka prikazen po volji, ker se bojé, da bi se Slovenci ne oglasili zoper nenaravne naprave in naredbe srednjih šol, in vsled tega tudi zoper nenaravni ustroj ljudskih šol in bodi si najviše vrste. Prej ko ne so isti ravnatelji iznenadjeni in dasi Slovencem ne privoščijo ničesar, kar sama pedagogika zahteva, imeli bodo morda že prihodnje leto toliko usmiljenja do slov. dečkov, da jih ob sprejemu v srednje šole ne bodo preostro presali. To usmiljenje ne bo izviralo iz naravnih zakonov pedagogike, ampak iz bojazni, da bi naši poslanci v dež. in drž. zborih ne ponovili krivic, ki se nam godé v nižih in srednjih šolah. Med šolskim letom bodo pa zlasti letos na ravnatelje štirirazrednic, na učitelja še obstoječe pripravljavnice za dečke mestne šole in v občé na ljudske šole vseh vrat toliko bolj pritiskali, z namenom, da bi nemščino otrokom še intenzivniše zabijali v glavo, na škodo vsega drugega poduka. Dež. š. svet bo že skrbel za to, da se dozdanje naredbe še poojstré. Ravnatelji pa bodo ukazom kaj radi sledili, ker jih bodo oziroma kot udje dež. š. svetov sami kovali, in ker jih po svojih nazorih sami želé. Ravnatelji so namreč na Slovenskem ali sami Nemci, nasprotni Slovencem, ali pa so Slovenci, pokorni nemškemu duhu in duhu nam nasprotnih te in one vrste š. nadzornikov.

Italijani pri nas takemu početju nasproti bolj ali manj molčé, prvič zató, ker na Primorskem imajo dovolj prilike izuriti svoje otroke v italijansčini in ital. uradih in po poti ital. občénja, kateremu se tudi pohlevne ovčice slovenske uklanjajo, in drugič zató, ker se bojé, da bi se Slovenci ne izurili preveč v svojem jeziku. Italijani vedó, da se mi ne naučimo toliko slovenščine, da bi vsaj naše odvetnike silili poslovati v našem jeziku, ako si sami ne upamo slov. vlog napravljati. Italijani vedó, da po sedanji poti šolsk. sistema imajo samo oni dobiček od nas v socialnem in konečno tudi v pol. oziru. Od Italijanov nam ni tedaj pričakovati več pomoči za skupno borbo, da bi nam vlada prestrojila šole, kakor bi Slovencem edino ugajale. Skupna borba za narodne srednje šole na Primorskem je zatrdno prenehala, od kar so naši ital. politiki izpoznali, da bi taka borba morda ne bila več — brezuspešna! Našim zastopnikom dober poduk!

Kolikor se razvidi, šolstvo po vsem Slovenskem je tako, da v človeku nikakor ne vzbuja srčnosti. Na zgorej in na zdolej je organizacija Slovencem nasprotna. Povsod je samo potujčevanje. V vseh pokrajinah gospodarji v šoli nemški duh po ustroji ali organizaciji učnih močij, učnih predmetov in poti, po katerih se podučuje. V tržaški okolici so Italijani okoličanom slovenskim usilili ital. jezik v ljudsko šolo. Tedaj tujenje tudi tukaj.

Potujčevanje pa se izvršuje sistematsko v vseh pokrajinah, kjer bivajo Slovenci. Dozdaj so se izgovarjali našinasprotniki in po njih celó še sedanja vlada za tako stopanje z razlogi, kakor bi ne bil naš jezik sposoben za dovršeno védo, in kakor bi ne imeli dovolj pripravnih knjig za zaresno znatnost. V ljudski šoli smo imeli že davno od ministerstva potrjene slovenske knjige, in v Trstu je bila nekdanj posebna zaloga tudi slovenskih šolskih knjig. Ze pred 30 leti so bili ponemčevalci

zavrneni z dejanskimi dokazi, in jih zavrača tudi v sedanji dobi naša šolska književnost in po drugih potih dokazana sposobnost našega jezika. Potujčevalci sprevidijo, da dosedanji njih razlogi nimajo več niti navidezne veljave.

Zato se kažejo zdaj v pravi obliki, kakoršni so bili na znotraj od nekdanj. Pravo lice so pokazali nemškutarji zadnje dni tudi v dež. zboru Kranjskem, ko so naravnost terjali in si sami dovolili iz dež. blagajnice za ponemčevanje ljudske slovenske šole sicer majhno vsoto, ali principijalno dovolj veliko, da bodo take terjatve s pomnoženimi stavili ponavljali tudi v bodočnosti.

Utegnili bi nemškutarji ugovarjati, češ, da nam na naše srednje šole pošiljajo že slov. učne moči. Zares se to prigodi včasih, da dobimo kakega slov. učitelja na srednje dežele v slov. deželah. Ali taki slov. profesorji dobijo redno tudi nemške kolege, ki se ob istem času imenujejo za iste kraje.

Tudi za goriške srednje šole so ravno to jesen imenovali par Slovencev. Ali ta imenovanja so se vršila ne zarad Slovencev, ampak ker je hotela vlada ustreči drugim elementom. V istrskem dež. zboru je letos nek dr. Constantini s posebno, pa neopravičeno interpelacijo dosegel, da so se s pazinskoga gimnazija odstranili, kolikor mi vemo, 3 slovenski profesorji. Dva Slovencev je vlada imenovala za goriški srednji šoli, ednega Hrvat je postavila na drugo mesto v Istri, in sicer proti njegovi volji. Tudi ona Slovenca, ki sta prišla v Gorico, ne bila bi dosegla sedanjih mest, ko bi ne bila vlada želela ustreči Italijanom istrskim, ki bodo imeli kmalu samo ital. profesorje na pazinskem gimnaziju. Slovencem tedaj vlada ni naredila koncesij, ampak oni narodnosti, ktero na Primorskem posebno boža in podpira. Dalje tukaj ne govorimo, ker bi drž. pravnik naš list zopet sam zase prihranil, kakor se nam je to zadnjič zarad sorodnih vzrokov prigodilo.

Zadnjič smo naznanili, da na goriških srednjih šolah bo zdaj slovenščina obligatna za one učence, ktere vpišejo starši za slovenščino. Ta koncesija ni podana v popravno dozdanjih šolskih ukazov. Italijan ne vpiše otroka za slovenščino, Nemeč tudi ne, ostane še Slovenec. Pri vpisovanju pa utegnejo gg. ravnatelji srednjih šol iz zgolj prijaznosti do nas slovenske starše opominjati, da naj pomislijo korak zavezavanja tudi za slovenščino; otroci imajo itak mnogo predmetov premagovati, in pripetilo bi se jim, da vdobijo kljukico ravno v slovenščini. Mnogi roditelji se prestrašijo, ko gg. ravnatelji takó ljubeznjivo svojo skrbnost izjavijo, in hajdi, otroci slovenski, hodite pa srednješolskih stopinjah in stopnicah brez poduka v materinem jeziku. Glejte, kakó nam znajo koncesije deliti!

Po vsem tem pomilujemo naše dež. in državnozbornske poslance, da vsi skup nič ne dosežejo niti pri vladi dunajski, ko v dež. zborih v Celovcu, v Gracu, Ljubljani ali v dež. zborih pod tržaško vlado še upati ni na to. Pomilujemo pa tudi naše učitelje, med kterimi bi mnogi vendar radi delovali v duhu zdrave pedagogike, kterim pa so roke zavezane za uspešno podučevanje na vsakovrstnih šolah po Slovenskem. Zlasti se nam smilijo tudi ljudski učitelji, kteri so v posebno žalostnem položenu tudi nasproti staršem ljudskošolskih otrok. Nekteri starši na kmetih bi namreč radi dali včasih iz kmečke šole svoje otroke naravnost v I. razred srednjih šol. Tu pa gospoduje huda nemščina že na prvi stopinji, takó da je še mestna vadnica ne more doseči z vso svojo marljivostjo na poti ponemčevanja. Vsled tega otroci ne morejo naprej, in starši se potem hudujejo nad učitelji, češ da

niso dosti časa zapravili s podučevanjem nemščine. Kakor se vidi kmečki ljudje dobijo krive pojme o šoli in podučevanju že tam, kjer se učitelji že močno pregrešujejo proti naravnemu poduku, ko hočejo s silo nedosegljive stopinje doseči s ponemčevanjem ljudske šole. Kmet misli zarad nenaravnega sistema, da je učiteljstvo slabo, ko se ono nasprotno napenja in napenja podučevati po vsiljenem sistemu. Kmet misli, da nemščina se mora učiti na ljudski šoli, zato ker vidi, da so srednje šole popolnem nemške. Tako je pomilovanja ureden učitelj in kmet, ki je ves zbeگان po sedanjem šolanju.

Nasledki ponemčevanja in v občé potujčevanja ravno slovenskih pokrajin pa ni pogubno samo Slovencem, ampak je škodljivo tudi in v prvi vrsti naši državi. Tuje države se z vso silo napravljajo za podjarmljenje onih dežel, kjer vidijo korist svoje politike, in ako zasledé kaj sorodnih ali na videz enakojezičnih elementov, skušajo s tem razlogom podjarmiti one dežele. Narodnostni princip je Evropo predrugačil, preustrojil v malo desetletjih. Ravno naša soseda, južni in severni, si svojo oblast širita po narodnostnem principu, in dasi nam je Nemčija formalno v zvezi, in se nam ravno te dni Italija bliža za formalno, ustuo ali pisneno zavezo, moramo mi, mora naša vlada, znotranja in zunanja, vedno poštevati moč narodnostnega principa pri naših sosedih in dejanske razmere istih sosedov.

Zató jo mora avstrijska vlada kreniti na drugo pot v slov. pokrajinah, ne na ljubo Slovencem, ampak v interesu države in njene bodočnosti, kolikor je odvisna njena moč od naših pokrajin. Ker vemo, da vlada zarad nas ne stori ničesar, naj jo naši zastopniki opominjajo neprenehoma ne kot Slovenci, ampak kot Avstrijci, ki hočejo kot taki, da ostane Avstrija neprekrajsana gospodovalka na jugu ob Adriji. V ta namen se mora pa šolstvo v prvi vrsti spremeniti in obrniti na naravnišo podlogo po vsem Slovenskem

Obravnave dež. zborov.

TRŽAŠKI.
Dalje.

Potem se Artelljeva izjava še enkrat prebere, in jo utrjuje Artelli v daljšem govoru. On kaže na nevarnosti, ktere preté nasej trgovini po odpravljenji svobodne luke in priporočá, naj vlada poskrbi za varstvo pomorske trgovine in naj obrača potrebno skrb na domače ladjestavstvo. Govornik predlaga, naj se storé pri obeh vladah, avstrijski in ogerski, potrebni koraki, da se za vse državne luke določi gotova vsota za ladjestavstvo in plovitve, to vsoto naj določi posebna komisija izvedencev ter naj izdela dotični zakon. On se sklicuje o tej zadevi na Francosko, ki ta namen dá vsako leto 8 milijonov frankov, in Ameriko, ki na leto potresi 5 milijonov za ladijestavstvo in plovitve. Ta izjava se soglasno sprejme.

Po obravnavi predloge deželne odbora, ki je zopet potrdi sklenena resolucija gledé na nedotakljivost zgodovinskih pravic in narodnopolitičnih željá mesta Trsta, nastal je živ in dolg razgovor, katerega so se udeležili poslanci Luzzatto, Consolo, Dimmer, Machlig in vladni zastopnik, dvorni svetovalec vitez pl. Rinaldini.

Ta predlog se glasi tako-le: „Deželni zbor izreka, z ozirom na sklepe, storjene v zboru dne 13. maja 1875: zgodovinske pravice mesta Trsta so nedotakljive, in potjuje uže izrečene želje, naj se os-

(Dalje v prilogi)

jazni Šempas, vtopljen v misli: Tukaj je prvi glas deseterih tisoč zbornih Slovencev terjal, kar postava in narava veleva (dopušča).

O felix culpa Spacapanu..... Osrčen kljub vsej vročini (dežju prepevaje: Popotnik pride...) dospem v senco pod Križem, tu me kmet iz plante pozdravi, rekoč: Gospod, hočete li grozdja zobati? Lepo se mu zahvalivši si mislim: No, kaj enako vlnudnega bi ne smela furlanska raja brez strahu pred kaznijo storiti, ker tam ji gospoda celo pilke v želodcu sošteje. — Prišedši v Log, vidim na vozé malih in velikih kruhov namesto urzle polente, sadja na kupe namesto luka, še več pa ljudstva vseh stanov in raznih noš. Vse je naravno, vse se oblači nosi in vozi, kakor mu lastni stan dopušča, vsi so mali ali veliki posestniki, vsi zmožni za napredek in svobodo, vsi ramenjeni narodni veselici v Ipavski trg ali v grad plemenitaša pod skalo, ali v čitalnico, vsi neodvisni v žepu in osebi. Vse naše začasne reve v hudih letih niso nič proti večnemu robstvu! Zatorej oj, blažena zemlja, v kateri je vse vkup zvezano, plemstvo, duhovništvo, trgovec in kmet! Tu v Ipavi se je vendar moj stric osebno preprizel, da smo Slovenci še srečni v pogledu na razmere furlanske, in upam, da ne bo želel več vodstva izročevati Italijanom, kjer imamo enake pravice zagotovljene.

Popastivši drugim popis veselíc v Ipavskem trgu, jo krenem po drugi, brajniški strani nazaj v Gorico. Ogledal sem Goče, Brajnice in Čehovine, Gabrije in

Šmarje, vsi kraji so obdarjeni s krasnimi vinorejskimi vinogradi. Večina občinarjev v tem okraji pridela mnogo vina, imajo lepa, pripravna poslopja, a v javnosti ni videti nič napredka časom primernege, a stara, narodu prirodna gostoljubnost je tudi tukaj doma: sem hodil tod po stezah in vinogradih kot po moji lastni zemlji doma. Le škoda temu kraju, da ima takó slabe poti, in da ni zarad cest naš dr. Tonkli tukaj doma. *)

Prišedši na cesto v Rifenberg, zagledam kaj odličen stolp tukajšnjega plemenitaša—grajščaka. Prvi vtis me tožno spomni nesreče furlanskih poljedelcev, a ko poizvem, da grof je isti demokratični narodnjak, kakor v Ipavskem trgu, si srce v lepi snazni krémi in društvu domačih fantov pri litru okrepim. Kolikor so mi pripovedovali, veje tudi tukaj v občé narodni duh, a tu kmalu spoznam, da kraška slavna, slavna inteligenca je tudi semkaj svojo ljuliko zasejala, in to toliko laže, ker je v občini dvoje strank—in vsled tega obé stranki v neljubo modri ali nemodri duhovščini glavno stvar napredka zanemarjati.

Zapustivši Brajnico, pridem v predpekel na reko Ipavo v faro Pervačine, občino pa Dornberg. Dornberg je naslonjen na vshod Ipave na Saksida-Zalovščen del Pervaške fare, povzvišen s simpatičnim Tabrom in holmcem Čukla, v podnožji proti zapadu meji zopet z reko Čupavo in z glavnim delom Pervaške fare. Lepo

*) Pa morda skrbi bar. de Pretis za ceste po teh krajih? Pa,

ubrano trkanje mogočnih farnih zvonov, kakor čudna dušna razdelitev te fare in njena krasna lega me sili v Dornbergu se dalje mušiti. Prvo grem v Tabor, kjer sem blagoslovil razvaline nekdanjih feudalcev, od tod stopil sem na holmec Čukla. Resnico rečem, da nisem užival na vsej dolgi poti po Ipavskem enakega razgleda na malem prostorčku na blizu in na dalje; torej svetujem vsakemu popotniku, ki se muči količkaj v Dornbergu, naj tega otoka ne prezira. Od tod le par korakov storim in stojim vstrič, kakor pravijo, nekdanj slavne čitalnice. Osamljen in otožen stopim v gostilno. Vprašam po jedi in pijači, a piti in jesti mi ni dišalo, dokler nisem videl zapuščene dvorane, kjer se je glas dr. Lavričev odmeval. Kmalu pozorna mladina zapazi, da jaz ogledujem rad narodne svetinje. Eden fantov me z naslednjo kratkočasno prigodbo na dvoru nagovori: Gospod, čitalnica je res zamrla, a njen sad in spomini na njo še živé; evo, tukaj v tem blatu je spomin, kjer smo pred leti renegata dobro plačali, ki je predrzen bil v Dornbergu napliti, rekoč: „Ker so Lahi bogatejši in inteligentniši, spodobi se, da se njim mi Slovenci uklanjamo“—in plumpst, plosk! ležal je renegat v blatu.

Evo, striček moj! mislim, devetak je dobro porabljen pomoček, a tudi opomin dober z zarobljeno trmo v Dornbergu se ne muditi, ker tamo je probatio ad hominem za telebce doma.

Doživel sem še mnogo na mojem potovanju, o tam pa morda o priliki. Stričnik,

novni državni zakoni napredovalno, svobodno razvijajo, dopolnjujejo in izvirajo.

Unela se je ziva in precej burna razprava. Dr. Luzzato povdarja, da bo glasoval za drugo točko tega predloga, za prvo pa ne, ker ima le teoretično vrednost, praktične pa nobene ne; tudi Dimmer se vjema s tem; a poslanca Consolo in Machlig se hudo upirata, izrekata, da so zgodovinske pravice svete ter očitata vladi, da je Trstu uže več tacih pravic vzela, zoper kar se vladni komisar, dvorni svetovalec pl. Rinaldini zavaruje.

Pri glasovanju za in proti se poda na vsakej strani 17 glasov, in uže je deželni glavar naznanil, da je predlog padel, ko vstane poslanec Machlig in opazi, da se njegov glas ni šteje. Deželni glavar je tedaj izrekel, da je veizkliceni predlog z 18 proti 17 glasov potrjen.

Dr. Vidacovich pozdravi deželni zbor zaradi tega glasovanja, rekoč, da je obvaroval sebe samomora.

Na galerijah nastane burno ploskanje. Sprejme se še predlog deželnega odbora, za stran odpovedbe avstrijsko-italijanske pogodbe o pošiljanju sirot na svoj dom, in seja se sklene.

KRANJSKI.

V 7. seji se je vzdignil vsa leta v deželnem zboru navduhni vihar, kedar pride kak predlog na vrsto, ki se tiče jezika. Povod današnjemu ropetu dal je proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1882., o katerem je bil dr. Schrey poročevalec in v katerega je med drugim deželni odbor postavil 500 gl. za remuneracije takim učiteljem, ki na ljudskih šolah čez svojo dolžnost otroke učijo nemški jezik. Zoper ta strošek se vzdignejo narodni poslanci, češ, da je to le darilo za ponemčevanje, tudi taka darila daje glasoviti nemški „schulverein“. — Gosp. deželni predsednik Winkler je obširno razložil obravnavo deželnega šolskega sveta o tistih 500 gold. za remuneracije izrednega nemškega poučevanja in dokazal, da deželni šolski svet, kateremu je on predsednik, nikakor (z ozirom na §. 19. osnov. drž. postav.) ni mogel odobriti sklepa lauskega deželnega zbora, po katerem bi se imel nemški jezik vpeljati kot obligaten v ljudske šole, ali vsled §. 6. državne postave za ljudske šole sme se nemški jezik kot izredni nauk učiti in učitelji za tak nauk primerno odškodovati. Se ve da je zborova večina sprejela predlog o 500 gold. za izredni pouk nemščine.

Da trdovratnosti naših tajkralnerjev ne užuga nobeno pojasnilo, noben dokaz, to se je videlo zopet o Kamniški ljudski šoli, kateri učitelji so od nekdanj očetje franciškani. Da je liberalcem vsak duhoven trn v peti, to zopet so izpričali naši tajkralnerji v tej seji, v kateri je šel njih predlog na to, da se franciškani izpahnejo iz šole in namesto njih pridejo drugi (preskušeni) učitelji. Ni mogoče bolje razjasniti in bolj temeljito dokazati, kakor je gosp. deželni predsednik na vsako stran dokazal korist, da franciškani ostanejo, — al vse bilo je nasproti zagriženim liberalcem bob v steno. Njim se ne smili deželni denar, kajti 5 učiteljev franciškanih dobiva (vsak po 50 gl.) 250 gold. skupaj na leto, — za nove učitelje pa se bo potrosilo 2050 gl. deželnega denarja; vrhu tega manjka na Kranjskem preskušeni učiteljev na 25 ljudskih šolah za silo; kamniške šole so na dobrem glasu, v teh šolah izsolani učenci dobro napredujejo v daljih šolah; učitelji franciškani so vsi duhovniki, tedaj učiteljstva dobro zmogni, — al vse to dokazovanje predsednikovo ni nič pomagalo: 2050 gold. se ima potrositi za Kamniško šolo zato, ker so sedanjji učitelji — duhovni in pa narodni možje! Tako se je godilo v 7. seji.

ŠTAJARSKI.

Štajarski dež. zbor je končal 8. t. m. svoje zborovanje, za katero ni potreboval več ko 4 1/2 tedna. Povedali smo že, da bo imela štajarska dežela letos zopet 2 milijona gold. izgube. Ze iz tega je spoznati, da tukaj gospoduje in gospodari svojat ustavovskih ali po novem nemško-nacionalnih oskrbnih svetovalec. Kakoršen je Gradec, kjer se boje slovenske črke, da bi se z njo prosila miloščina ubogim in nesrečnikom, ravno tak je tudi dež. štaj. zbor, ki zboruje v Gradcu. Slovencem ne privošči nobene pravice. Na interpelacijo slovenskega poslanca Kukovca, ali se bo na slovenščino kaj oziralo pri učilnicah, ki stojé na slovenskih tleh, odgovoril je deželni odbornik Schreiner, da deželni odbor ne dela razločka med slovenskim in nemškim prebivalstvom (??), sicer pa da on ne pozna nobenih slovenskih tal, ampak le deželo štajarsko. — Pri razpravi o spremembi uprave je razvijal Herman svoje federalistične nazore, ter med drugim rekel, da je treba, da viša moč med narode poseže in vsakemu svoje pravice odkaže. Proti Hermanu je govoril Cok, ter ga hotel osmešiti; ob enem je našo stranko hudo grdil in opravljal. Herman mu odgovoril: „Prepir med deželami ne bo končan, dokler ga ne odstrani viša moč. Narodni morejo čakati, kdaj se bo kolovodjem ustavovcem zlju-

bilo, odnehati od svojega nasprotovanja in zanikovanja“. Obveljal je se ve da predlog ustavovske večine, da zbor odbija način, po katerem vlada namerava pričeti upravno reformo.

KOROŠKI.

Kakor nam je znano, na Koroškem žuga tretjini vseh prebivalcev pogin od notranjih nasprotnikov. Uradnikov ta slovenske narodnosti tu ni iskati, in še med slovenskimi učitelji in uradniki ga skoro ni možaka, ki bi si upal besedo spregovoriti. Zato pa Nemci tudi tu takó ravnaajo, in dasi skoro naše hudó ni mogoče več stopnjavati, je vendar na Koroškem poleg Istrije najhujše. Zato pa tudi najvišji uradniki na Koroškem Slovence prezirajo, in so še oni te vrste slabo podučeni, ki pridejo z dobrimi nameni na Koroško. Tudi dež. predsednika le slabo informujejo o Slovencih. Deželni glavar, dr. Stieger, je odprl dež. zbor z govorom, v katerem je povdaril, da narodnemu razporu v deželi še žalibog ni konca ne kraja. „Nov.“ po pravici prašajo: Kakó da dež. glavar pride do te pritožbe? So li Slovenci na Koroškem še premalo mrtvi, da si dež. zbor drzne o „Nationalitäten-reibungen“ govoriti? Dr. Stieger je le govoril v imeu svojem in svojih tovarišev, katerim koroška dežela mora biti nemška.

Dopisi.

Iz Gorice, 20. okt. Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici. Ni davno, kar se je osnovalo v Gorici slovensko društvo po imenu: Podružnica Goriške čitalnice. Dasi Podružnica ni mogla še v kratkem času svojega obstoja mnogo delovati, vendar je storila svojo dolžnost, udje so se je trdno oklenili in tudi namnožili že nad 130 članov. Oni, ki so v berilu slovenskem že bolj izurjeni, izpoznavaajo dobroto tega društva. Ali v Gorici je tudi mnogo takih Slovencev, ki imajo pridne roke in voljno srce, pa niso imeli sreče za mladih let, da bi se bili v branji in pisavi utrdili; tem je bila do zdaj Podružnica goriška po svojem namenu zaprta. Slovenski delavci in rokodelci so pa po stanu in po kraji tudi v Gorici eden drugemu blizu v občeni in v vsakdanjem življenji. Hudo se je torej zdelo onim, ki so bili izključeni iz slovenskega društva, da niso mogli udeleževati se skupno veselje in pogovorov, ki so se vsrili v Podružnici.

Vsled tega so si želeli dosedanje društvo razširiti. Poleg tega vidijo slovenski rokodelci, delavci in težaki, kakó si na laški strani marljivo snujejo društva, v katerih se hočejo podpirati tudi z denarno pomočjo. Ukrenili so ju tedaj tudi slovenski trgovci, delavci itd. takó, da hočejo tudi oni ravnati se po zgledu italijanskih društev. Rodoljubi so vzeli stvar v roké, namea premislili in odobrili.

Pravila za novo društvo so se skrbno pretresala in previdno po naših razmerah ustrojila, in se že te dni oddajo v potrditev na tržaško namestništvo.

Iz Podružnice nam torej v malo tednih, če pojde vse po sreči, vzrase obširniše društvo za take ude, ki hočejo samo brati v društvu in tedaj uživati vse one dobičke, ktere je dozdaj dajala Podružnica; novo bo pa to, da se bodo v društvu vplačevali majhni mesečni zneski, iz katerih se bo potem delila podpora obolelim ali onemoglim udom. Take udje, ki se bodo imenovali po pravici p o d p o r n i, bodo imeli v društvu vse pravice onih, ki so samo bralničarji in potem pa še svoje posebne ravno označene.

Po takem bo slovensko bralno in podporno društvo, ki se bo raztezalo na vse kraje zunaj Gorice in ne samo na Gorico, sprejemalo vsakega slovenskega poštenjaka v svojo sredo z namenom, pomagati mu duševno in materialno ali denarno.

Pojedini človek, ki mora vsak dan svoj kruh služiti in je svoje bodočnosti negotov, boji se najbolj nesreče in bolezní.

Zato se snujejo današnji dan društva, v ktere udje kakor čebelice donajajo polagoma majhne, kot take neobčutjene zneske. V naši vojski ali armadi imajo častniki (oficirji) pokojnino (penzijo), ko stopijo iz službe, in vendar še oni si napravljajo društva, od katerih potem dobivajo poleg pokojnine svojo podporo. Ravno takó delajo drugi cesarski služabniki in uradniki. In povsod spoznavajo blagor takih zavodov ali društev. Ako pa si zagotavljajo varnejšo bodočnost po takih društvih oni ljudje, ki niso pri slabem kruhu, ki imajo še celó visoke službe, koliko večja potreba je, da misli slovenski delavec ali obrtnik na taka društva, na take podpore! Mi Slovenci nimamo bogastva, ubogi smo vsi od kraja; zato pa je velika sreča za nas, da imamo že drugod lepe zglede, kakó nam je pomagati. V združenji, v združenji dosežemo to, česar nam ni bilo določeno ob rojstvu in po dedščinah! Premišljajmo torej stvar in namen imenovanega društva, in oklenimo se ga potem brez obotavljanja v kar mogoče velikem številu. Pristopimo

mu oni, ki stanujemo v mestu, in oni, ki smo razkropljeni po drugih krajih! Društvo pride, kakor gotovo sklepamo, v dobro volstvo, ki bo zanesljivo skrbelo, da se plemeniti namen doseže.

Ko bodo videli narodnjaki, da hočejo poštenjaki društvo voditi, in da hoče poštena slovenska duša hoditi v društvo, bomo dobivali gotovo podpore tudi od takih, ki niso potrebni naše podpore v boleznih in nesrečah. Društvo bo torej vedno večo zaslombo imelo v denarnem pogledu.

Društvo bo skrbelo pa tudi za duševno hrano pojedinim udom. Ne samo da bomo utegnili prebirati domače časnike, osnovali si bomo s časom in s pripomočjo rodoljubov tudi knjižnico ali bukvarnico, od koder si bomo izposojevali koristnih knjig tudi na dom. Rodoljubi bodo nas sklicevali tudi na shode ali zборе, in bodo tam to in ono povedali v poduk. Poleg vsega hočemo zanimati se in med seboj vsvariti si pevski zbor, ki naj nam o raznih prilikah kako pošteno slovensko zapoje v razvedrenje duha in v tolažilo ob času, ko se nam bo hudó godilo.

In končno nam ni pozabiti, da je razveselivno imeti svoje ognjišče, kjer slišimo domače glasove, občujemo z domačimi ljudmi po domače. Povsod je dobro, doma je najbolje; to velja tudi za naše društvo, ki bo zbiralo svojo k svojim. Zbirajmo se tedaj okoli domačega ognja, kjer se hočemo skupno ogrevati. Kolikor več nas bo, toliko trdnje bo stalo društvo, toliko več podpore bo utegnito potrebnim pošiljevati. Lepa prilika, ne zametajmo je!

Izza svete gore, 15. okt. (Irredenta in c. k. vojaki.) Slovani imamo na Primorskem jako hud položaj, kajti na enej strani nas vlada nemci, na druge strani pa, kakor požrešni krokodil, žuga nas požreti „irredenta“. Čuditi se moramo le, da visoka vlada naše Lihone nekako boža, kakor nedolžno ovčico, da siračno so njej tako škodljivi, kakor nam. No, to je pač ros, da irredentariji se znajo sunanje vladi dobrokatiti in jo slepiti, pa vse to le zato, da na njem po krtovo toliko laže delujejo proti njej in za svoje namene. To resnico so naši državni poslanci odkrili z dejanji vsemu svetu. Pa čudom se je čuditi, da celo sicer ne debeločutni „Eco“ zagrinja in taji pogubne namene irredentarjev. Pa naj naši italijanissimi le ríjejo po krtovo, vladi pa se dobričkajo; vse to jim bo nialo pomagalo. Brat umrlega Hymmerleja je njih pohlepne namene v znani brošuri dobro pojasnil vsemu svetu. Naši politički uradi se sicer dajó nekako slepiti. A n a š i v o j a k i n e l! Dekaz temu je, da je glavno poveljstvo na Dunaji poslalo 12 častnikov (oficirjev), da so od Vrhnike do italijanske meje vse poti in steze prehodili peš. Pretekli mesec so eden dan prenočevali v Čepovanu. Pri skupnem obedu je vrlé zastopnike hrabre avstrijske armade nek Čepovanec v imeu slovenskih gorjanov pozdravil ter izrazil nado, da naša hrabra armada ne bo dala irredentovcem doseči njih namene ter nas ne bo dala odčasniti od ljubljene Avstrije; rožljanje s sablami i glasno pritjevanje oficirjev mi je krepek dokaz, da naši c. k. vojaki si ne dadó pesek metati v oči*; njih ne bo oslepilo nikakó dobrikanje. Na Ligu pri Marija Celju so se omenjeni vojaki tudi priporočili v mogočno varstvo cerkveni patroni. To so dejanja, ki pričajo, da se smemo zanašati na našo slavno armado. Razne političke kombinacije in postopanje političkih uradov na Primorskem je Slovane z žalostjo napolnjevalo, vojaki pa so nas zopet osrčili. Živili!

Iz Šempasa, (Stotnik Komel). Dne 19. t. m. se je vršil pregledni zbor za rezervnike nekterih občin z goriškega okraja na dvorišča vojaške pekarnice v Gorici. Kakor nam je bilo že davno popred razglašeno, smo se pred omenjenim poslopijem zbirali že pred devetó uro. Kakor bi trenil, se je raznesla od ust do ust vesela novica, namreč, da je prišel poštopani g. Andrej Komel pl. „Sočebčan“, stotnik špolska baron Maróičiča. Nekterim je bil od časa naše aktivne službe kot povelnik te ali one kompanije še dobro v spominu.

Prišel je proti nam v družbi svojih prijatlov in znancev „sin ubožaga kovača“ (tako nam je sam povedal). Ko pride do glavnega vhoda omenjenega poslopija, odstopi spremstvo, kajti tisti trenutek je veljal kot začetek službe, katera mu je bila naložena; koj na dvorišči se mu predstavi podčastnik lovcev z malim krdelom, katero je služilo kot straža preglednega zbora, nato nam je z roko mignil oni podčastnik, da naj vstopimo, in ko smo že na dvorišči skoraj zbrani bili, veli dati znamenje snid (Vergatterung).

Velevano nam je bilo potem od g. stotnika A. K. v „red“; na to so nas uvrstili županijo za županijo. Gosp. stotnik je predaval o nekterih vojnih členih

*In priimki, kakoršne naznanja pismo v predzadnji „Soči“, vojaškega duha naše armade nasproti irredentovcem tudi ne zamore!

(Kriega-artikel) tje in sem je tudi stavil kako majhno vprašanje nato nam je prečital nekatere pozneje izdane ukaze, med katerimi je bil tudi ukaz vojnega ministra, da od sedaj za naprej se bodo delili „Vojaški listi“ na odpust poslanim vojakom samo v „materinem jeziku“ in ne več v nemškem, kakor je bila doslej sploh navada. In kar jih je že v rokah rezervnikov v nerazumljivem nemškem jeziku in tudi v drugih narečjih, kakor smo se sami prepričali, se morajo takoj, a drugi ob prihodnji priliki pobrati in z drugimi, ki so v maternem jeziku tiskani, zameniti. Ob tej priliki nam je tudi razlagal, kake posledice so z nerazumljivimi nemškimi vojaškimi listi, nasproti pa kakšna dobrota bode odslej za nas. Hvala Bogu, da so vsaj enkrat spoznali v tej zadevi korist maternega jezika; da bi le še druga ministerstva nato prišla! V teku svojega poduka, je vselej tako vedel se obnašati, da je zbudil mnogokrat obilo humorja, s katerim je tako rekoč bolj gotovo svoj poduk v srce vsakemu vtisnil, posebno je tudi povdarjal obiskovanje službe božje in pokorščino županom in od njih pooblaščenim osebam. Nek rezervnik nagovori gosp. atotnika nemški, g. ga vpraša, „Od kod ste?“ Odgovor: „Iz . . .“ No, od tam ste, pa ne znate več maternega jezika, že več časa hodim po svetu, pa se ne sramujem slovenski govoriti; saj nama je tekla obema na Goriškem zibel. Res, ponosni smejo biti Solkanci nad tako vrlim narodnjakom! Janko.

S Krasa, dne 23. okt. Učiteljsko društvo za sežansko-komenski okraj je imelo peto svoje letošnje zborovanje dne 13. oktobra v Nabrežini. Dasi je bilo prav ugodno vreme, se je vendar le 18 udov sešlo. Vendar se temu ne čudimo, ker vsak učitelj ima sedaj o pričetku šolskega leta mnogo posla. Predsednik Anton Leban otvori sejo ob 10. uri dopoldne s primernim nagovorom, recimo pozdravom in zahvali se tudi g. učitelju Tomšiču z Goriškega, ki se je blagovoljno k nam potrudil. — Potem prebere gospodična Štrukelj iz Komna zapisnik minulega zborovanja, ki se odobri. G. Anton Korišič iz Komna govori „o disciplini in snažnosti v narodni šoli.“ Na glasovanje stavljene točke so se skoro brez debate sprejele. — O drugi točki: „O maternem jeziku in njegovi važnosti v narodni šoli“ imel je govoriti g. Janko Leban iz Lokve. Ker je bil poslednji zadržan zborovanja udeležiti se, odložila se je ta točka za prihodnje zborovanje. — Za to ga je odškodoval g. predsednik ter je govoril: „O važnosti šolskih izletov s šolsko mladino.“ Znov tega referata spada bolj v pedagoški list, zato tukaj omenim samo, da so se sprejeli dotični predlogi. Pri točki „posamezni predlogi“ sta se sprejela naslednja: 1. Naj bi društvo imelo ruaja meseca svoj glavni zbor v Tomaji, kjer je središče Krasa. Dnevni red naj bi se objavil ob svojem času — 2. Društvo naj si izvoli dopisnike za „Solo“, „Sočo“, „Slov. Narod“, „Edinost“, ki bi imeli poročati o učiteljskih zborih. — Ker so se štirje sami ponudili, izostala je volitev. — S tem je bil dnevni red končan. G. preds. zaključil sejo s primernimi besedami. — Po dokončanem zborovanju je bil ob 1. uri popoldne skupni obed, pri katerem smo imeli narodno petje s klavirjem. Po obedu smo si ogledali nabrežinski kamekolom, in še le potem smo se razšli, upajoč, da se maja meseca v večjem številu vidimo v Tomaji. Še nekaj mi je posebno na srcu.

V sedanjem veku je tako rekoč borba za smrt in življenje. Vse napenja svoje moči, bodisi učenjak, trgovec ali rokočilec, tako, da nobeden nima časa brigati se za drugega. — V tem so se vendar sporazumeli, da imajo vsi eno načelo, namreč: „naprej!“ Mi učitelji sežanskega-komenskega okraja smo uže davno prišli do tega spoznanja, zato smo si osnovali „učiteljsko društvo.“ — V družbi je moč in napredek. To jasno vidimo med nami. — Ali si bodo učitelji goriškega okraja drugo načelo iskali? O ne! — Saj stojijo pod ravno tisto zastavo. Da pa dosežete kaj tehnega, morate se združiti, ker le v družbi je moč in življenje. — Društvo je v sedanjem času sila veliko. Učitelji se moramo tudi za druga društva brigati, a za nas je v prvi vrsti učiteljsko društvo naj potrebnejše. — Tedaj goriški učitelji na noge! Pomagajte si drug drugemu, da boste pretežko nalogo laže izvrševali. — Nikdor vas ni prisilil učiteljski stan, pa, ako si postal učitelj, je vendar tvoja dolžnost, da svojo nalogo vestno izpolnjuješ. Kakó je pa mogoče, da drug drugega polpiramo? Lepše prilicnosti ni nikjer, kakor pri zborih učiteljskih društev, kajti ona so šole, kjer je vsak učitelj in učenec ob enem. — Zadržaj „Solo“ je vas spodbujevala da bi si osnovali uč. društvo. To kličemo vam tudi mi, kraški učitelji. Veselijo bi nas, če se združite; kajti tudi mi bi vas zadovoljno podpirali. — Z veseljem tedaj pričakujemo trenutek, v katerem se prvokrat po bratovsko pozdravimo. Tedaj: Bratje, naroda cvet, — Ves nas zdaj gl. da svet; — Cujmo zvesto; — Eden za vsakega, — Vsak pa za ednega. — Stojmo trdno!

Spectabilis *) II.

*) V „Soči“ ste Spectabilis I., pa ne zamerite, niste v rodu s Spectabilisom v „Sl. N.“

Iz Štanjela, 20. okt. Dne 16. t. m. bila je v Štanjelu veselica v spomin ap. Cirila i Metoda. Pri tej priložnosti se je odprla zopet naša čitalnica, katera je več let spala spanje krivičnega. Naprosili smo tržaške pevce, ker izurjenih pevcev v domačem kraju nimamo. Dasi je bil neprestano dež, prišli so, kakor so bili obečali, in sicer s slovensko zastavo tržaškega pevskega društva. Povabljenih gostov je prišlo pa le malo gotovo zaradi tega, ker so mislili, da pevcev ne bo. Program (petje in govor) vršil se je prav dobro. Pevci so pokazali, da smejo na to društvo primorski Slovenci ponosni biti. Govoril je predsednik g. Klobovs. Naslikal je na kratko delovanje teh 2 aposteljuov. Nista bila le oznanitelja naše vere, temveč tudi pospišitelja naše omike, boritelja naše narodnosti. Prav in spobiti se, da jih častimo. Častili jih bomo pa naj bolj dostojno, najlepši spominke jim bomo postavili, če nadaljnje od njih začeto delo. To pa storimo naj laže, če se združimo v čitalnici. Ker tu, iz katoliških časopisov bomo spoznali, kako da so rimski papeži še zdaj ko nekaj zaščitniki naše vere, naše narodnosti. Otvračali bomo lahko blato, katero mečejo naši sovražniki na našo cerkev. — Gospodarski časopisi bodo nas podučevali v gospodarskih rečeh i dali priložnost, da priobčimo, kar smo koristnega slišali ali brali i drugim. — Družba izobraženih mož, bistrila bo naš um, blažila naše srce, povod, da se širi izobraženost, oži surovost našega žahbog še toliko surovega ljudstva. — I kako ogujšče si hočemo iskati naši narodnosti, kje buditi narodno zavest, če ne v narodnem društvu, v čitalnici?!

Govor je bil vsestransko živahno pohvaljen. Po dokončanem govoru bila je skupna večerja in zabava. Pevci so peli, napivale se različne napitnice, vsa družba je bila kmalu v živahnem razgovoru. Vse se je vršilo v najlepšem redu. Prekmalu je minul čas. Tržaški pevci so morali odriniti. Objrbili so pa, da prvi izlet, kterega napravijo, bo v staroslavni Štanjel. Ko so odšli pevci, razšli so se večinoma tudi drugi gostje, z željo, da bi štanjelska čitalnica rasla, cvetela in obrodila svoj sad. V to pomozi Bog!

Iz Kobarida, 11. okt. (Izv. dop.) Naš trg v narodnem obziru ni med zadnjimi; to kažejo navadno naši volilci, pa čitalnica in njene „besede“. O „besedah“ K—skih sploh in o zadnji posebej govoril je dupis v zadnji „Soči“. Prav! samo to pretiravanje, to hvalisanje, to je uže od sile! Pri nas Slovencih človek ne dobi z lepa prave, objektivne kritike v roké. (Tudi znani „Jože“ je teh mislij.) „Resnica naj nad vse ti sveto bo!“ pravi naš Boris.

Zdaj se vrnem spet do prvega stavka: Naš trg ni med zadnjimi. Res ne; vendar še marsikaj bi bilo lahko boljše v njem. Pri nas je vsak dan trg; ozirom se po napisih na prodajalnicah! Tu je: Andreas U. (čemu ta končnica?), tam zraven slovenskega napisa tudi pristavek „zum schwarzen Rössel“ (čemu to pri nas?) pa še: „F. S. Hutmacher“, pa „Joh. G. Sohn“, pa „Gemischte Warenhandlung (!) u. Gasthaus S. D.“, pa „Brettermagazin“ (poleg slov. nap.), pa „najboljše pride še le na koncu“ dejal je „Jože“ pa „Gemischte Warenhandlung (!) u. Gasthaus J. M. Fehlhändler (!)“.

Veš kaj, Kobaridec mi ljubi, (meni ne boš zameril; saj sva bila včasih prijatelja, in prijatelj sme vendar kaj reči) lej, to ti ne „stoji lepó“. Čemu ta madež? čemu tako skruniti svojo čast, pa čast našemu trgu? Tožiš včasih, kako se ti godi po kancelijah, uradnjah in drugih -ijah, pa sam, pa sam?! Ali ne veš, da s tem samemu sebi v skledo pljuješ? da satega sebe po ustih biješ? Veš, da Judež ni na dobrem glasu, ali hočeš biti tudi ti narodni Judež? Kedor sebe, pa maternega jezika ne časti — tudi sam časti vreden ni. — Se ve da kruh, to je! Nu, dobro, kruh: pa povej mi, kateri so tisti Nemci, ki tebe živijo? Ali so to mari: Kotarji ali Livčani, Drežničani ali Smaščani? Ne, to so Slovenci trdega kremenca, ti naši okoličani. In tedaj? ali hočeš sé svojim napisom njim kljubovati? Da res, pa tu so še drug — venanji kupci, pri katerih blago jemlješ, ali jim ga prodajaš. Kaj tako? njim za ljubo hočeš zaslužiti praktičano imeno izdajavčevó? Spet ta stara slov. napaka: to vklanjanje, to poniževanje, kjer ga ni potreba! Tri sto namalaniah! v svoji hiši se ne upaš gospodarja pokazati! Kaj imajo pri tvojem napisu govoriti kaki Mayri, Müllerji itd., ti „ptuji bogovi“? Ali nisi tudi nekaj moža, ki za svojo čast kaj dá?

Moj nauk, svet, prošnja — kar hočeš, je ta: Popravi to napako! Posnemaj druge naše vredne može. Glej g. W. spreobrnena — čast mu! „Beseda“ za besedo je bila pri njem; pa si misli naš mož: Slov. beseda pri meni v dvorani, zunaj na zidu pa: Gasthaus...?! Tega pa ne, pré s to spako! In zgodilo se je; zdaj se liči tamkaj na obeh straneh: „Gostilnica itd.“ — Posnemaj to še ti in pa ti, ljubi mi Kobaridec — reši jo nam! Pa saj sem dejal, ne zameri, poznaš me: Molčati nisem mogel in ne hotel!

K—an.

*) Kakor vidite, ta prodaja pogreško, ali kali? Kupite, kupite! Mož je hotel imeti: „Fehlhändler“, pa se mu je spoteknilo. Pis.

Politični pregled.

Te*) dni je bilo na Dunaji posvetovanje skupnega ministerstva in predsednikov ogerskega in tostranskega ministerstva. Prej ko ne so se dogovarjali tudi o mozeih, katerih eden naj bi bil naslednik Haymerlejev. Kolikor se dozda sodi, odločil se je na tem posvetovanju tudi dan, kterega se ima pričeti zborovanje delegacij. Začetek delegacijam — letos na Dunaji — je 27. okt.

Mnogo so pisarili nemški nacijonalci o bližnji krizi Taaffejeve vlade. Ali Taaffe trdno stoji, kakor doslej. To je razvideti tudi iz pogovora, kterega jo imel Taaffe te dni z berlinskim častnikarjem. Taaffe je rekel, da vsled smrti Haymerlejeve se sistem notranje politike nikakor ne spremeni. Pogoji prejšnji veljajo tudi zdaj na zunaj in na znotraj. Jasno je dal lekcijo nemškemu nacijonalcem, ki bi radi videli, da bi zunanji minister vplival na znotranjo politiko. Po ustavi se godi pa ravno narobe. Zunanji minister se ne sme vtikati v notranje politične razmere, pač pa vpliva notranje ministerstvo cisin translitajsko na zunanjo politiko. Taaffe je tedaj miren, cesar ima vanj zaupanje, in on cesarju, samo cesarju zvesto „služi.“ Toliko večja naloga slov. drž. poslancem, da se Taaffeju odločno postavijo na noge. Ako Taaffe trdno stoji, naj se torej ne obotavlja majhnemu narodu slovenskemu podeliti vsaj toliko, da mu bo možno pošteno razvijati se. Podučen je torej pogovor Taaffejev tudi za Slovence.

Bar. Korb-Weidenheim, prejšnji kupčijski minister in sedanjí namestnik moravski, je v Brnu n. Joma umrl, ko je bil v gledišči. Mož se je bil Taaffejevim načelom udal, in po dolgem času je bila začela srečnejša doba kazati se zatiranim moravskim Čehom. Oni toliko hujše občutijo njegovo prezgodnjo smrt, kolikor bolj ga ozmerjavajo še ob njegovi gomili nemški nacijonalci.

Nemškemu nacijonalcem nič gladko ne teče z nabiranjem udov za nemški klub; razdvojili so se: in sami sebi očitajo sebičnost.

V dež. zboru pemskem je bil Herbst zavratno, to je z največo zvižaco napadel Čeha in sosebno tudi vlado. Rieger mu je mojstersko odgovoril v 2 besedah. Mladočeh Gregr je pa tudi ob tej priliki postopal neprevidno, ker je bil dal Herbstu priliko, da je svoj žolč razlil nad sedanjim sistemom.

V Dalmaciji so se novinci brambovci mirno nabirali doslej.

Na Srbskem bodo vendar neke spremembe v ministerstvu.

O Bolgarskem knezu se sliši previdno postopanje, ki meri na srečo narodovo.

Ruski car se bo dal kmalu kronati v Moskvi, kjer delajo velike priprave za to svečanost. Še vedno se govori, da prideta skup kmalu car in naš cesar.

Papež je sprejel ital. romarje — kakih 2000 v cerkvi sv. Petra. Bilo je skupaj zbranih z romarji okoli 9000 ljudi.

Papež je slovesno povedal, da je v Rimu brez svobode, in da od svojih pravic ne odstopi ne on, ne njegovi nasledniki; zato pa naj bodo verniki trdni.

Gambetta ni še minister, pa bo prej ko ne kmalu; upajo z njim sreče za republiko. Mi o možu, v kterem se pretaka judovska kri, ne pričakujemo dobrega, kakor je ni bilo pričakovati od prejšnjega angl. ministra Disraelija. Francosko ljudstvo je razkačeno na vlado, da je takó slabo skrbelo za živež vojakom v Afriki.

V Afriki ni še miru ne v Tuniziji, in tudi v Egiptu so samo kolobocije, iz kterih se ne bo lahko izmotati.

Angleži uganjajo nevarno politiko z Irci; ljudstvo je razljutjeno zaradi zaporov, ki so se med njim izvršili.

Pregled tega tedna. Kar se je poslednje mesece ugibalo, potrjevalo in zanikovalo, se je vendar zgodilo. Ital. kralj Umberto je prišel v-

*) Iz zasežene številke Ur.

čera z ital. kraljico Marjeto (Margherita) obiskat našega cesarja na Dunaj. Na Dunaj je prišla nalašč za to tudi naša cesarica z Ogerskega in cesarjevič Rudolf s svojo visoko soprogo je tudi došel na Dunaj iz Prage. Drugih udov iz cesarske hiše in diplomatov je tudi zdaj mnogo na Dunaji. Po vsem tem sklepajo, da je shod kralja Umberta s cesarjem Franc Jožefom politične važnosti. Sprejem je slovesen, in kaže vsaj na prijateljstvo obeh vladarjev. Veliko ne pričakujemo od tega shoda, da si kaže na daljnji mir v Evropi. Mi bomo gledali na dejanske razmere v Italiji, in po teh se bomo ravnali. Rajši bi bili videli shod našega cesarja z ruskim carjem, kateri shod se je odložil neki do spomladi. Tega se Ogrji in naši Nemci veselijo, to pa je za naše stališče dovolj.

Dež. zbori so za letos končali svoje zborovanje. V Kranjskem ni slovenska manjšina nič dosegla, še kmetijske šole ne, kakoršno ima naša majhna dežela! Pa o zborih pozneje še kaj.

Delegacije so se včeraj odprle. Iz naše dežele je letos ud delegacij drž. poslanec dr. J. Tonkli.

V delegaciji avstrijski je izvoljen za predsednika Schmerling, za podpredsednika pa Hohenwart. Schmerling ni mogel drugače, da je indirektno mahnil po Rusiji v svojem nagovoru. V ogerski delegaciji je predsednik Karamol Haynold, podpreds. Ludvik Tisza.

Nemški klub menda ne oživi, kakor se je že naprej videlo. Aristokratje avstrijski mu vendar ne morejo pristopiti, izpoznavši njegov pomen in njegove namere. Drž. poslanec bar. Walterskirchen je očitno izrekel pred svojimi volilci, da nemški klub gleda samo na nemško narodnost, ne pa na obstoj Avstrije. V programu Bismarkovem so poleg avstro nemških dežel tudi Pemska in bolj ali manj slovenske pokrajine. To zahteva geografska lega itd.; torej bi delal nemški klub, kakor je pojasnil bar. Walterskirchen, po že davno napravljenem veliko-nemškem programu. Prav, da so se pokazali gospodje, kakoršni so.

Dogovori s krajskimi gosposkami o sponjenji Krajine so končani; vršili so se pod predsedstvom bana v navzočnosti vseh sekcijских načelnikov, vse je šlo prav gladko. Sklep je ta, da z novim letom pridejo opravila vseh treh krajskih sekcij na hrvaško vlado in na više sodnije; krajski uradniki ostanejo vsi v svojih službah.

V spodnji zbornici ogrski je finančni minister graf Szapary predložil državni proračun za l. 1882. Stroški bodo znesli 327 milijonov in 111.270 gold., dohodki pa le 301 milijon in 445.728 gl.; oraj bode primanjkljaja 25 milijonov in 665.542 gold. Lepo gospodarstvo magjarsko!

Na Nemškem so te dni volitve in hude agitacije tudi proti judovskim kandidatom.

Na znanje.

Vse one rodoljube, katerim smo poslali 41. št. „Soče“ s priporočilom, naj bi se naročili, in niso dveh zadnjih številki vrnili, smo vpisali med naše naročnike. Ob enem jih prosimo, naj o priliki blagovoljno pošljejo naročnino za ta četrt leta v znesku 1 gl. 20 soldov. Tudi naše stare naročnike vljudno prosimo, naj skrbé odposlati zaostalo naročnino.

Opravništvo „Soče.“

Domače stvari.

„Soče“ zadnja številka je bila zasežena zaradi večega dopisa „iz Istrije“. Dopis je označeval dogodke v Istriji.

Goriška čitalnica bo 3. novembra t. l. že preseljena v novo stanovanje na Travniku.

Duhovske spremembe. Č. g. Golja Jos., dozda vikar na Ponikvah, je šel v Kamne pri Kobaridu. Č. g. Žnidarčič And. mlajši, dozda koop. v Moši, je

premečen za koop. na Šenvisko goro. Č. g. Quaglia Alojz. je postal I. koop. v Ogleji. Č. g. Pavletič Got., novomašnik, je šel za pomočnika v Mošo.

Goriške kopeli, ki so bile dozda izročene v najem, prevzame s l. nov. goriško mesto v svoje roke pod posebnim nadzornim odborom, v katerem bodo sedeli gg. Cristofolletti, Gasser dr. Perco in drugi.

Skupni račun goriškega mesta, za 1882 se je potrdil v starešinstveni seji 12. okt. po predlogu fin. ods. ka. Ta račun kaže 254617.72 gl. dohodkov, 251512.92 gold. stroškov. Ostanki aktivni znašajo 15206.92 gl., ostanki pasivni pa 29412.66 gl.

Birma bila je 17. in 18. t. v. v Korminu. Furlansko ljudstvo se je toliko gnetlo in rulo, ko je hotel priti na vrsto eden pred drugim, da so prišli v hramu božjem, kakor smo slišali, do nespodobnega tepeža.

19. t. m. bila je birma v Biljanu v Brdih; otrok je bilo birmanih kakih 500—600. 20. t. m. je bila v Kojskem.

Surovost v Biljah. Ko sem se predzadnje nedelje ob 10. uri zvečer vračal iz Dornberga skozi Bilje v Mirno, napadli so me tamošnji najbrže kmečki fantje s kamenjem tako, da so mi voz poškodovali in po sreči ni mene nobeden kamen zadel. Zahvaliti se imam le svojemu čilemu konju, da sem ušel.

Res žalostno za občino, v kateri ni poštenemu človeku varno po noči voziti se! Pa tudi po dnevu so se prav tam taki surovi čini pripetili. Y.

V nedeljo so začele poleg italijanskih pridig tudi slovenske pridige v prvostolni cerkvi v Gorici, in sicer za vse svete.

G. Ed. Cohn, izraelit, rojen v Nikolsburgu, ki je živel kot kupec nad 40 let v Gorici, je umrl v nedeljo tukaj. Zapustil je neki nad 150000 premoženja. Imeli so ga za poštenjaka in dobrotnika. Od premoženja, katero je zapustil svojemu stričniku, je odločil 5000 gl. ljudski kuhinji za uboge goriškega mesta, 1000 gl. zapuščenim otrokom, 600 gl. mestnim ubogim, po 25 gl. pa vsakemu diurnistu tukajšnje višje in okr. sodnije

Glasni glasovi „Evviva l'Italia“ itd., o katerih smo on dan iz Gorice poročali, so imeli vendar nekoliko neprijetnega za one, ki so mislili, da iz vina ne govori več resnica. Kakor smo slišali, so dobili trije onih resnicoljubov—resnicoljubov v tem zmišlu, da so na glas govorili, kakor so mislili—nekoliko temnega stanja. Eden mora sedeti v neprijetni temnici 3 tedne, drugi 10 dni in tretji 3 dni. Kakor je iz poročila posneti, so posebni vzroki vplivali, da niso za več časa obsojeni.

V Semenišče je stopilo letos 7 tržaških abiturijentov, z Goriškega pa 10, in bo letos bogoslovcev v centr. semenišči v Gorici nad 50.

G. dr. Jeglič, narodnjak in v občje izvrstna moč, je prejel častno mesto tajnika in kanonika nadškofije v Sa. ajevu.

Ozna nilo. Razpisujejo se s tem 4 deželni študentski po 200 gid. za dijake z Goriškega, kateri so dovršili srednje in stopili v visoke šole. Pri podelitvi se bo gledalo na to, da dobita te študentske dva dijaka slovenske in dva italijanske narodnosti. Če bi manjkalo dijakov izmed ene rečenih narodnosti, sme se nakazati študentski dijakom druge narodnosti. Študentski se bodo izplačevali v štirih četrtletnih odplačilih na prošnjo deleženca, ki mora izkazati, da je vpisan v vseučiliščno matrikulo in pozneje, da jobiskuje učilišče.

Dotične prošnje se imajo podati deželnemu odboru v Gorici pisмено do konca tek. oktobra, in naj se jim priložijo spričevala zrelosti uboštva in vpisa v eno izmed visokih šol.

S Krasa, 18. okt. Predpreteklo sredo je gorel senik na Vel. Dolu, na katerem sta ležala dva vinjena miadeniča, eden je ušel, a drugi 21 letni je nesrečno končal življenje v plamenu; kajti vsled pijanosti si ni mogel pomoči iz nesrečnega ležišča. Našli so ga dva dni pozneje v groblji, katero so razkopavali. Tudi v Tomaževici zgodila se je pret. teden: strašna nesreča. Žena kakih 40 let stara smukala je murvovo listje, in pri tej priliki naslonila se prezaupno na krhek murbov vrh, kateri se ulomi, ona pa nesrečno pade na glavo z drevesa, ter obleži mrtva. Onesrečena ostavila (zapustila) je soproga, kateri ni pri čisti pameti, in šest otročičev, kateri so pomilovanja vredne sirote. x-ičević.

G. Teuschl, drž. poslanec tržaški, tudi iz „Soče“ že znani zagovornik trž. vlade, si je zopet ohladil srce s tem, da se je pred svojimi volilci znašal nad Taaffejem, češ, da pod njim se pospešuje slovanstvo ali prav za prav, da se slavizuje! Ali ga je težala ta „resnica“ ???

Tržaško polit. društvo „Edinost“ in dolinska čitalnica postavite v nedeljo 30. okt. t. l. ob 3³⁰ popoldne „spominek“ tabora 27. okt. 1878. ter pro

slavljati ta dan s petjem tržaških in dolinskih pevcev, srečkanjem na več dobitkov, govori in zvečer z občnim zborovanjem polit. društva „Edinosti.“ Priprave v spodoben sprejem čt. gg. gostov delajo se uže več dni.

(Po slovesnosti bo javni občni zbor polit. dr. „Edinosti“, na katerem se bo razpravljala resolucija zaradi zidanja nove železnice, ki bo vezala Trst z notranjo Avstrijo po najkrajši poti. Potem bo volitev predsednika, 9 odbornikov in 9 namestnikov. Ur.)

Nadejati se je p. n. občinstva iz bližnjih in doljnjih krajev, v kar najljubnejše vabi čitalniški odbor v Dolini.

„Slovenskemu Narodu“ je od 18. t. m. začasno prevzel glavno uredništvo g. dr. Ivan Tavčar.

„Slovenskega Gospodarja“ predzadnja št. od 14. t. m. je bila zasežena zaradi sestavka: „Čujto, kaj naši koroški bratje venderle imajo!“ Izšel je drugi natis.

† Župnik Potočnik v Sv. Vidu nad Ljubljano je umrl po noči od zadnjega petka na soboto za srčno kepljo. Bil je vrl narodnjak in jako blag gospod. Blag mu spomin!

Škof Vertin, rodom Slovenec, rojen v Črnomlju leta 1844, prišel je iz Amerike zadnje dni v svojo domovino. On ima svoj sedež v Marketu, v državi Michigan. 17. t. m. se je odpeljal iz Trsta v Rim.

Minister dr. Pražak je z ukazom od 6. t. m. zopet iz groba poklical slovenski jezik in mu pot odprl v vse sodnije vseh dežel, kjer ljudstvo slovenski jezik govori. S tem ukazom so prekljanci oni razglasili, ki so na Kranjskem in Štajarskem prepovedovali s sodnjami občevati v slovenskem jeziku. „Nov.“ opominjajo vsled tega: Pišite in dajte pisati po svojih advokatih vsa pisma slovenski VI, gospodje advokatje, pa ne zabite „Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Österreichs“—kterto delo je prišlo na Dunaji na svitlo že leta 1853.

G. Deschmann, znani pesnik „prokletih grabelj“, je imenoval slovenske časnike s skupnim imenom „Schmutzpresse“.—Mož je takó strasten renegat, da se je zmotil z adreso: hotel je najprej reči, da kakor Schmutzpresse se valja ono časopiseje po blatu, ki služi njegovi stranki. Opozoriti ga je treba na to zmoto!

Stotnik Pakič, vrl mož in pošten narodnjak je umrl v Ljubljani 14. t. m. Naj v miru počiva!

Na razstavo in premijiranje goveje živine v Kranji je bilo okoli 100 repov lepe živine domačega in Pincgavskega plemena pripeljanih. Naj povemo le to, da je bil od sl. ministerstva kmetijstva poslani gosp. profesor Povše jako zadovoljen z napredkom naše domače govedoreje.

Slovenščina v Terezijanski akademiji se do letos še ni podučevala. Letos pa so se oglasili štirji juristi, trdi Nemci, ki bi se je radi učili. Vsled tega je vodstvo brez odloga uvedlo poduk v slovenščini; prihodnje leto pa se uvede kot predmet za krajske študentske.

Domača obrtnija na Kranjskem. Znani podvzetnik gosp. Luka Tavčar v Ljubljani je ni davno izvršil nekaj, kar je na čast ne le njemu, marveč naši domači obrtniji sploh. Dne 24. avgusta je namreč prevzel 22 vojaških barak za Mostar v Hercegovini, zdaj pa, to je čez 5 tednov, so te barake uže vse gotove in so se naložile na železnico, da se odpeljejo v Mostar in tam postavijo. Lesa se je potrebovalo okoli 50.000 km., in vsega je pripravil tukajšnji trgovec gospod Hren v ravno tem kratkem času. To je pač naglo delo in lepo spričevalo naši domači obrtniji.—Za nadziranje in vodstvo tega dela je bil z Mostara sem poslan poseben izveden inženir.

Zanimivo naznanilo o srečkanji od Samuela Heckscherja, senr. v Hamburgu se nahaja v današnji številki našega lista. Kakor tudi drugod poročajo, je ta hiša zanesljiva in je pošteno izplačevala dobljene zneske tudi po naših krajih.

Sprava med „Edinostjo“ in „Sočo.“*)

Ko smo pred tedni svetu nekoliko pojasnili, kako politiko nganjajo na Tržaškem, govorilo je uredništvo „Soče“ samo na svojo roko. Ono je bilo prepričano in je še prepričano, da s takim postopanjem, kakoršno se je letos mnogokrat razodevalo v tržaški „Edinosti“, ne samo ne pridemo dalje, ampak si še pozitivno škodujemo pri vladi in nasproti vladi, pa tudi nasproti našim sosedom. Uredništvo „Soče“ je bilo zadržano, ki je svetu na kratkem naznanjalo, kedar se je „Edinost“ pregrešila proti slovenski občni politiki. Uredništvo „Soče“ je vedelo, da „Edinost“ nam podtika sebične namene, in zato je ob kratkem grajalo še le potem, ko so že drugi listi „Edinosti“ očitali neprimerno in čudno obnašanje.

*) Ta odgovor je iz zasežene „Soče.“

Mi smo taktiko „Ed.“ kmalu izpoznali in č. bralcem nap. edrej povedali, kako bo nam „Ed.“ odgovarjala, č. ji ne ljubo resnico poverimo in nasled. k njene politike označimo. Zares je v zadnjih 2 številkah prinesla podvojeno dovolj do- go „odpravo“ „Soči“, ktero je, kakor pravi, po nekem na- ključju še prikrajšala. V tej odpravi nav. je zares odpravljala, ali odpravila nihakor. Kakó bi mogel kdo rosnico odpraviti, po največ jo prokrije, pa še to se „Edinosti“ ni p. srecilo. Bralci „Soče“ in „Edinosti“ stvar sami lahko presodijo. „Ed.“ so je počela bolj z napadi na „Sočo“, kakor pa s stvarno od- vrnitvijo. Takó je delala prej, takó bl. delala tudi odslej, ko bi ji še nadalje kaj očitali. Rekli smo že, da neki njeni delavci sc nepoboljšljivi, pri tem prepričani bomo morda morali o- stati tudi nadalje. Upamo pa, da smo obči stvari koristili z razjasnjevanjem, kakó je „Ed.“ vsaj to leto in doslej postop- pala. Tudi „Edinosti“ zaupamo, da se ne bo več pregrešila to- liko na one strani, na ktero je bila dozdaj zares hudó, hudo zabredla, ako pomislimo posledice take politike. Varovala se bo, daji ima med delavci c. kr. uradnike, ki morajo trž. vla- di nasproti bolj ali manj molčati. Nekih županov se ve da ne bo lahko grajala, ker je nekako tudi denarno odvisna od njih. Zarad tega nam tudi poslušnost priporoč. nasproti žu- panom, ki so na nevarni poti in v nasprotju s slovensko po- litiko.

„Ed.“ nam v bistvu enoga stavka naših o- čiteb ni mogla ovréti, gledó na zadnje naše očitbe. Ona se sklicuje na dr. Bizjaka na vs. listov, ki so govorili v njenem imenu. To se ve da! „Tribüne“ na Dunaji ne more ve- deti vsake lokalne stvari, ki se dogó v naših oddaljenih ko- tih, najmanj tedaj, ko š. objektivnega poročevalca nima iz dotičnih krajev. V slovenske liste, ki so „Ed.“ ugodna po- ročila sprejeli, so poročali pa sami „Edinosti“ delavci ali vsaj njeni intimni prijatelji.

„Ed.“ trdi tudi zdaj, da dr. Bizjak ni bil potrjen privrkat iz polit. vzrokov. Dobro! Ga je imela pa zdaj „Ed.“ naravnost poslati v dež. zbor trž. listi, da bi bili njegovo drugo izvolitev vsaj verifikirali trž. italianissimi! Vsaj toliko poguma bi bila morala imeti, in potem bi bili vsi Slovenci in drugi narodi sprevideli predržnost laških prana- ptnostev. Videli bi bili predržnost teh in nasled. ne postopanje trž. vlade! „Soča“ bi se bila potem „Edinosti“ in dr. Bizjaku vesela poklonila in spodobno priklonila, kakor se spodobi onim, ki komu krivico prekličejo. Takó pa tega ne moremo storiti — žal nam je zarad naroda samega! Italianissimi se namreč v trž. dež. zboru že zmenili niso za polož. mandata dr. Bizjaka po drugi njegovi izvolitvi. Izvolitve se morajo namreč v zborih samih najprej potrditi, in ker je dr. Bizjak odločil mandat pred njegovo p- trditvijo, prestopili so italianissimi v dež. zboru trž. gotovo s posemahom na dnovni red. Tega udara Vam ni bilo potreba, če ste bili ravni takó, kakor je narod gotovo zahteval od Vas. Zato ste narodu slabo pomagali, in dovolj o tom!

„Ed.“ nas slika, kakor da bi bili mi med divjaki ro- jeni in odgojeni, zato ker smo povedali njeno obnašanje proti trž. namestniku dolgo potem, ko so o že drugi slov. listi grajali. „Ed.“ graja „Sočo“, kakor da si ona kdo vé kako psovke kovala. Že vsaj trikrat je ponatisnila eno in isto psovko, ki se je nahajala v enem naših listov. Gotovo zato, ker drugega ni mogla najti. „Sočini“ bralci dobro vedó, da stvari označujemo, kakor so vredne, in upamo, da še vedno v mejach dostojnosti. Božali ne bomo nikogar, kedar greši proti obč. pripoznanim načelom! Sicer pa naj pogleda gospa „Ed.“ v svoja predala, n. pr. samo v št. 24, 25 in 27 tega leta, in bo videla, kdo stare suffi xe oživlja. „Ed.“ nam kritike naše sestavke, ko so še le začeli! To je tudi njena meto- da. Njena metoda je tudi to, po judovsko se izgovarjati. Mi smo rekli, da je grajala kraške župane prepozno; ona jo je pa zasakala takó, kakor da bi bili mi trdili, da jih sploh ni grajala! Koga hočete slepiti s takimi preobrat?

Najraje se pa mudi „Ed.“ pri votivah na Goriskem, ker je „Soča“ propadala s svojimi kandidati. Mis preteklostjo pri „Soči“ nimamo opraviti ničesar, vendar pa vemo toliko, da je „Soča“ postavljala tudi prej take kandidate, katerih se ji ni nikdar sramovati ne pred domačim, ne pred tujim svetom. Ona je postavljala za kandi- date poštenjake in od vlade neodvisne moža- ke, in tega principa se je držala do današnje- ga dne. Ako so pihali nasprotni vetrovi, ako je vlada pri- tiakala, ali ako se premagavali ljudsko prepričanje taki do- bički, ki so „Sočini“ načelom manj veljavni, ni „Soča“ kriva, ampak nezrlost ali slučajno zbe- gnost ljudstva. „Ed.“ ima veliko veselje, da je „Soča“ letos propadla s kandidatom svojim za Tomnško. Prašamo gospo „Ed.“, ali se ima „Soča“ sramovati svojega kandidata, ali ne mora temveč žalovati v interesu narodovem, da ni prodrl od nje postavljeni kandidat? „Soča“ ni kriva, da ni zmagala, am- pak faktorji, ki na Primorskem zdaj škodo našo zmagujejo, če se močno ne upremo. Sicer je pa tudi nasproti, ne od „Soče“ priporočeni kandidat letos hodil pot drugih slov. poslancev, in škoda se dozdaj narodu ni zgodila zarad tega. Da je bil lani izvoljen za poslanca v drž. zbor kandidat, kteremu je „Ed.“ jamo kopala, tudi ni na škodo narodu.

„Ed.“ je ponatisnila iz „Slov. Naroda“ nekaj vrst, ki so nepremišljeno napadle „Sočo“ v zmlisu „Ed.“ Član- karju „Sl. Nar.“ je bila vsa laž, kakor da bi se bila „Soča“ radnji čas počela z deželnozbornimi volitvami na Kranjskem. „Soča“ je to laž še isti dan zavrnila, in „Slov. Nar.“ je moral na to molčati, kar njemu služi na čast. „Ed.“ je vi- delo vs. to, ker se je zgodilo veliko prej pred njeno „odpra- vo“, in vendar je molče preklicano laž ponatisnila. Ali ni to judovsko? Gospoda pri „Ed.“! Vi specialno uredništvu „Soče“ očitate judovsko odgojo, nalovljeno iz judovskih časnikov. Mi ne vemo, kod ste lovili svojo odgojo, svojo taktiko; toliko pa smo se vendar naučili iz judovskih časnikov, da vemo, kje se postopa po judovsko, tudi, kjer ne delujejo judovski delavci. In da smo v „Ed.“ doslej mnogo judovske taktike zasledili, nam je žal, zato, ker je našemu ljudstvu nevarna, in ker na- posled njeno neprijetno odkrivanje našemu listu kot sosedu največ prostora krađe. Greh rodi greh in škoda škodo; to bi morali v prvi vrsti delavci pri „Edinosti“ vedeti.

„Ed.“ je prinesla vest, da je ne bomo več „napadali“. Tega nismo storili nikdar, ker smo samo krive poti grajali. Uredništvo „Soče“ se drži stvari; držite se tega načela, in kakor smo rekli, sprave ni potreba, ker se po taki poti sogla- sje ne razdere nikdar. Kritika mora biti dovoljena, ali naj bo stvarna, in hodili bomo srečno pot v napredovanju, kte- rega nam je porsod toliko potreba.

Bodi nam v to vsem sreča mila!

Uredništvo „Soče“.

ozdravlja pismeno specialni zdravnik **dr. Killisch** v Draždanih (Dresden, Sach- sen) Za velike vspehe (8000) velike medalje znanst. društ- v Parizu.

Glavni dobitek ev. 400.000 mark ali 500.000 lir v zlatu. **Naznanilo sreče.** Dobitki garantuje država.

Vabite k udeležitvi dobitnih žans ob velikem izsrečkanji dobitkov, garantovanih od hamburške države, in se mora dobiti **mark 9 milijonov in 100.000.**

V teh ugodnih srečkanjih, ki obsegajo po pregledu, samo 100.000 lozov, pridejo na vrsto ti-le dobitki: **Glavni dobitek ev. 400.000 drž. mark.**

1 dobit. à mark 250.000	55 dobitkov à mark 5000
1 dobit. à mark 150.000	5 dobitkov à mark 4000
1 dobit. à mark 100.000	109 dobitkov à mark 3000
1 dobit. à mark 60.000	212 dobitkov à mark 2000
1 dobit. à mark 50.000	10 dobitkov à mark 1500
2 dobit. à mark 40.000	2 dobitkov à mark 1200
3 dobit. à mark 30.000	533 dobitkov à mark 1000
1 dobit. à mark 25.000	1074 dobitkov à mark 500
4 dobit. à mark 20.000	100 dobitkov à mark 300
7 dobit. à mark 15.000	49 dobitkov à mark 250
1 dobit. à mark 12.000	60 dobitkov à mark 200
23 dobit. à mark 10.000	190 dobitkov à mark 150
3 dobit. à mark 8.000	2915 dobitkov à mark 138
3 dobit. à mark 6.000	10.000 dobitkov à mark 138

Prvo izsrečkanje je uradno odločeno in cel izvirni list stane samo gold. 3.50 pol " " " " " 1.75 četrt " " " " " —88

in jaz razpošiljam te ed. države garantovane loze (na pro- mese) tudi v naj daljše kraje proti vpošiljavi v goto- vini, najprikladniše v frankovanih pismih. Vsak udelež- nec dobi od mene zastoj z izvirnim lozom tudi izvirni pregled, preskrbljen s pečatom državnim in neposredno po izsrečkanji uradne razkazalo, in ni treba za to prašati.

Izplačba in pošiljatev dobitnih zneskov iz vršuje naravnost in naglo udeležencem in v največji tajnosti. Vsakotero prašanje naj se napravi po pošti ali s frankovanim pismom. Oni, ki se hočejo udeležiti sreče, naj se za to pot oglase

do 31. oktobra t. l.

ker je čas izsrečkanja blizu, v popolnem zaupanju pod nastovom:

Samuel Heckscher senr., Rank- & Wechselhaus, Hamburg.

Razpis službe.

V Bovcu je razpisana služba za občinskega tajnika. Plačilo je 400 gl. na leto, tajnik mora biti slovenskega in nemškega jezika popolnoma zmožen in neomadeževanega zadržanja.

Prosilci naj se oglase pri tukajšnjem obč. načelstvu v štirih tednih.

Županstvo v Bovcu dne 17. oktobra 1881.

Župan: Jonko.

NAJBOLJA IN NAJCENEJA

OBLEKA ZA GOSPODE,

dečke in otroke, suknje za gospé, waterproof in zimski plašči (dolmani)

dobivajo se zmerom v največem izboru pri

IG. STEINER-JI V GORICI

poleg škofijske palače.

Ondi tudi vseh vrst obleka za p. n. duhovščino, raznovrstne naprave, kakor plašči za dež, katerih voda ne premoči, najboljši izdelek, gomaše, popotni kožuhi, lovske sukaje, mufi za dame, popotne kape itd.

Naročbe se po meri takoj in elegantno izvršujejo.

Muštri franko, kdor jih želi.

GLASOVIRJI!

Glasovirji, že rabljeni :

od Schott-a po 180 do 230 gold.
od Riedl-a po 250 do 300 "
2 Boesendorfer-jeva po 450 "

Cisto novi :

Kutschera, 1. vrste 430 gl.
Mayer, 1. vrste 450 "

Pri

G. F. Dragatin-u, v Gorici,
via Morelli št. 12.

DUNAJSKA
BANKNA IN BORZNA KOMISIJSKA HIŠA
išče zastopnika za
bankne in borzne posle.

Ta mora bivati na tukajšnjem mestu, imeti dobro ime in zadostno izvedenost za ta posel.
Na pismena prašanja odgovarja postrežljivo: **Gosp. Jakob Herschau,** opravnik lista „Neues Wiener-Tagblatt“ na Dunaji.

Temeljita pomoč
vsem, ki so v želodci ali trebuhu bolni.
Ohranjenje zdravja
neslanja se večjim delom na čiščenje in snaženje so- krovnice in krvi in na pospeševanje dobrega prebav- ljenja. Najboljše za to sredstvo je

dr. Roza življenski balzam.

Življenski balzam dr. Rosov odgovarja popolnem vsem tem zahtevam; isti oživi vse prebavljive, nareja zdravo in čisto kri, in truplo dobi svojo prejšnjo moč in zdravje zopet. Odpravlja vse teško prebavljive, oso- bito gnjus do jedi, kisló riganje, napetost, blje- vanje, kré v želodci, zaslinjenost, zlato žilo, pre- obteženje želodca z jedili itd. je gotovo in dokazano domače sredstvo, ki se je v kratkem zaradi svojega iz- vrstnega uplivanja obč. razširilo.

1 velika sklenica 1 gl., pol sklenice 50. kr.
Na stotine pism priznanje je na razglad pri- pravljenih. Razpošilja se na frankirane dopise na vse kraje proti poštnemu povzetju svote,

Spričevalo.

Ze blizu 20 let boleham na zlati žili, v želodcu, na dihanju in vsled tega trpim na zaslinjenosti, zaprtji in drugih boleznih. V tej veliki stiski rabil som nekaj časa „dr. Roza življenski balzam“ g. lekarnja Fragner-ja v Pragi, in ta balzam mi je zelo pomagal, zarad česar ga bolehnemu človeštvu ne morem dovolj priporočati; konečno opomnim tudi, da je zelo trpela moja hči na bleđici in na krvi, s življenskim balzomom pa se je oz- dravila popolnem. To potrjujem po dolžnosti in kakor zahteva resnica.

Dr. pl. Sturtenwant,

Bad Giebichenstein bei Halle a. S., Provinz Sachsen.

SVARJENJE!

Da se izogne nečim napakam, zato prosim vse p. n. gg. naročnike, naj porsodi izrečno **dr. Rozov živ- ljenski balzam** iz lekarnje B. Fragner-ja v Pragi za- htevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so sahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno **dr. Rosovega življenskega balzama.**

Pravi dr. Rozov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izdelovalca B. Frag- ner-ja, lekarna „k črnemu orlu“ v Pragi, Ecke der Spornergasse Nr. 205—3

V GORICI: G. Cristofoletti, lekarničar; G. B. Pontoni, lekarničar. V OGLEJI: Damaso d'Ellis. V TRSTU: P. Prendini, lekarničar; G. Foraboschi, le- karničar J. Serravallo. V ZAGREBU: Sigm. Mitlbach lekarničar.

Vse lekarnje in večje trgovine z materi- jalnim blagom v Avstro-Ogerški imajo zalogo tega življenskega balzama.

TAM SE TUDI DOBI:

Pražko domače mazilo zoper bule, rane in vnetje vsake vrste.

Ako se zensam prsa vnamejo, ali strdijo, pri bu- lah vsake vrste, pri turih, gnojnih tokih, pri črvi v prstu in pri nohtanji, pri zlezah, oteklinah, pri izmaš- čenju, pri morski (mrtvi) kosti, zoper revmatične otekli- ne in putiko, zoper kronično vnetje v kolenih, ro ah, v ledji, če si kdo nogo spahne, zoper kurje očesa in potne noge, pri razpokanih rokah, zoper lišaje, zoper oteklino po piku mrčesov, zoper tekoče rane, odprte noge, zoper rak in vneto kožo, ni boljšega zdravila, ko to mazilo.

Raba je preprosta; mazilo (žavba) se namaže na platneni robec in se pritiska na bolno stran. Čes 4—6—8—12 ur se naredi nov flašter. — Zaprte bule in o- teklina se hitro ozdravijo; kjer pa ven teče, potegne mazilo v kratkem vso ognjico na-se, in rano oz- dravi. — To mazilo je zato tako dobro, ker hitro po- maga, in ker se po njem rana prej ne zaceli, dokler ni vsa bolna ognjica ven potegnjena. — Tudi za- brani rast divjega mesa in obvaruje pred snetom (črnim prisadom); tudi bolečine to hladilno mazilo potiši. — Odprte in tekoče rane se morajo prej z mlačno vodo miš, potem še le se mazilo nanje prilepi.

Škatljice se dobodo po 25 in 35 kr.

Balzam za uho.

Skušeno in po mnogih poskusih kot najzaneslji- vješe sredstvo znano, odstrani naglušnost, in po njem se dobi tudi popolno uže zgubljen sluh. 1 sklenica 1 gl. a. v.